

TOIMINTAKERTOMUS 2023

Päijänne

1. SISÄLLYS

1.	TAUSTAA	2
2.	YHDISTYKSEN TOIMINTA	2
	Jäsenistö	2
	Hallitustyöskentely.....	2
	Yhdistys ja sen resurssit	4
	Päijät-Hämeen Leader-ryhmien yhdistymisprosessi	4
3.	LEADER-TOIMINTA 2023	5
	Yhteenvedo Leader-toiminnasta ja strategian tilanteesta	5
	Strategian toteuttamisillanne ja rahoitetut hankkeet	6
	Leader-ryhmän muu toiminta	7
	Toimintaympäristön muutokset ja tulevaisuus	9
4.	SISÄ-SUOMEN KALALEADER.....	10
	Yhteenvedo toiminnasta ja strategian tilanteesta	10
	Strategian toteuttaminen	10
	Muu toiminta	13
	Kalaleader alueensa kehittäjänä	14
	Kuvaus Leader-ryhmän laatutyöstä ja oman toiminnan kehittämistä	15
	Sisä-Suomen Kala-Leaderin hallinto	16
	Toimintaympäristö ja tulevaisuus	17
5.	PÄIJÄT-HÄMEEN KYLÄT	17
	Vaikuttamistyötä ja verkostoja.....	18
	Hanketyötä ja kehittämistä	18
	Kestävää kehitystä ja kyläturvallisuutta	19
	Osaamista ja tukea kylätoimijoille.....	19

1. TAUSTAA

Vuosi 2023 oli historiallinen Päijänne-Leader ry:n toiminnassa. Toiminta-alueeltaan laajentuneen Leader-ryhmän ensimmäinen toimintavuosi oli yhteisiä toimintatapoja etsivä, toiveikas, työn-
täyteinen ja uudistumishaluinen.

Päijänne-Leader ry:n on yksi Suomen 52:stä toimintaryhmästä. Yhdistyksen tehtävänä on toimia maaseudun kehittäjänä Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Kärkölan, Lahden, Orimattilan, Padasjoen, Pertunmaan ja Sysmän kuntien alueella. Päijänne-Leader toteuttaa alueellaan Hyvän elämän Päijät-Häme -strategiaa, Kalasta elinvoimaa- strategiaa sekä Kyläpostiivinen Päijät-Häme Kyläohjelmaa. Yhteistyötä tehdään asukkaiden, yhteisöjen, kuntien, eri sidosryhmien, paikallisten viranomaisten sekä muiden organisaatioiden kanssa.

Toiminnan tarkoitus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää paikallista omatoimisuutta, yhteistyöhön perustuvaa kehittämistyötä ja verkostoitumista eri toimijoiden välillä. Yhdistys toimii paikalliskehittäjänä, kannustaa asukkaita omatoimisuuteen, lisää kehittämiseen liittyvää osaamista, vahvistaa ja kehittää toimijoiden välistä yhteistyötä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Lisäksi yhdistyksen tarkoituksena on edistää elinkeinotoiminnan ja työllisyyden yleisiä edellytyksiä.

Monirahastoinen Leader-ryhmä

Päijänne-Leader ry toteuttaa ja rahoittaa Manner-Suomen Maaseudun kehittämisohjelman mukaisia toimenpiteitä Leader-rahoituksella. Päijänne-Leader hallinnoi myös Sisä-Suomen kalatalouden toimintaryhmän toimintaa, jonka rahoitus tulee Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta. Maaseudun- ja elinkeinokalatalouden kehittämisen lisäksi Päijänne-Leader hallinnoi myös maakunnallista kylätoimintaa, jota toteuttaa Päijät-Hämeen kylät Kyläjaoston kautta. Kylätoimintaan rahoitus tulee Maa- ja metsätalousministeriön kylätoiminnan valtionavusta Suomen Kylät ry:n kautta.

2. YHDISTYKSEN TOIMINTA

JÄSENISTÖ

Päijänne-Leaderin jäsenmäärän kehitys on ollut tasaista. Jäsenmaksu koetaan enemmän ns. kannatusjäsen-maksuksi kuin aktiiviseksi jäsenmaksuksi. Yhdistyksen internet-sivuilla on linkki, jolla voi hakeutua jäseneksi. Yhdistyksellä oli vuoden 2023 lopussa 92 henkilöjäsentä sekä 72 yhteisöjäsentä, yhteensä 164.

HALLITUSTYÖSKENTELY

Vuonna 2023 hallitustyöskentely oli aktiivista. Hallitus kokoontui vuoden 2023 aikana yhteensä 10 kertaa, joista kaksi oli sähköpostikokouksia. Kokouksissaan hallitus käsitteli yhteensä 154 pykälää, ollen kaikissa päätöksissään yksimielinen. Toiminta-alueeltaan laajentaneen Leader-ryhmän hallitukseen kuuluu 15 jäsentä, yksi jäsenistä on puheenjohtaja. Vuoden 2022 sääntöuudistuksen mukaisesti hallituksen henkilökohtaisista varajäsenistä luovuttiin ja tilalle tuli taustataho-kohtainen varajäsen. Varajäseniä on kaksi/taustataho. Hallitus on osallistunut kokouksiin erittäin hyvin, yhdessäkään kokouksessa ei ole jouduttu tilanteeseen, ettei kokous olisi päätösvaltainen. Kokoukset on toteutettu hybridimallilla, joka helpottaa osallistumista muuttuvissa tilanteissa. Varajäsenet

kutsutaan kokoukseen, mikäli varsinainen jäsen ei itse pääse osallistumaan. Vuodenvaihteessa 2023–2024 toteutettiin hallituskysely, jonka tulosten mukaisesti hallitustyöskentelyä tullaan kehittämään edelleen.

Vuonna 2023 hallitustyöskentelyssä korostui uuden kauden rahoituslinjaukset, hankepäätökset sekä yhdistyneen alueen käytäntöjen yhteensovittaminen. Hallitus on osallistunut kaikkeen hallitustyöskentelyyn kiitettävän aktiivisesti ja tuonut toimintaan sitä paikallista näkemystä ja kokemusta, jota sen kuuluukin.

Hallitusjäsenten osallistuminen kokouksiin

Kunta	Varsinainen jäsen	Kolmi-kanta	Läsnä	Kunta	Varajäsen	Kolmi-kanta	Läsnä
Hollola	Hiidenheimo Matti, vpj	Y	10/10	Hartola	Mäyrä Tero	J	/10
Orimattila	Jussila Tuomo	J	9/10	Pertunmaa	Latvanen Silja	Y	/10
Sysmä	Järvinen Tanja	J	10/10	Padasjoki	Salomäki Paula	A	1/10
Heinola	Kauppi Tuija	A	10/10	Hollola	Hämäläinen Kaisa	J	2/10
Asikkala	Koskinen Minna	Y	10/10	Orimattila	Laaksonen Torsti	Y	/10
Heinola	Käyhty Antti	Y	10/10	Orimattila	Syrjäläinen Jarmo	A	1/10
Lahti	Linninen Annukka	A	10/10				
Pertunmaa	Montin Markus	J	9/10				
Kärkölä	Nummela Tuomas, pj	J	9/10				
Lahti	Oksanen Raila	Y	10/10				
Hartola	Virtanen Kai	Y	8/10				
Hartola	Tuomivirta Sanni	A	8/10				
Padasjoki	Virtanen Maria	J	9/10				
Asikkala	Vuorivirta Kaisa	A	8/10				
Hollola	Wahlsten Markku	A	8/10				

Edustukset: Y= yhdistys, A= maaseudun asukas, J= julkisen tahon edustus

Yhdistyksen kokoukset

Kevätkokous pidettiin 4.5.2023 Miekkiön Kisalassa Hollolassa. Kokoukseen osallistui 16 jäsentä. Kokouksessa palkittiin hyvin onnistuneita hankkeita vuosilta 2019-2021. Syyskokous pidettiin Pertunmaalla Nuorisoseuran talossa 30.11.2023. Kokoukseen osallistui 11 varsinaista jäsentä.

Sääntömuutokset

Leader-ryhmien yhdistymisen myötä päivitettiin myös Päijänne-Leader ry:n säännöt. Leader-toiminnan yhdistymistä ennakoiden oli sääntöihin tehty jo keskeiset päivitykset Päijät-Hämeen Kylien siirtyessä Päijänne-Leader ry:n hallintaan. Syksyllä 2022 tehdyn sääntöuudistuksen myötä tehtiin sääntöihin korjaus sähköisen sääntömääräisen kokouksen mahdollisuudesta, puheenjohtajan

valinnasta sekä hallituksen kokoon muuttamisesta 12 -> 15 jäseniseksi. Uusien sääntöjen mukaisesti puheenjohtajan valitsee hallitus keskuudestaan entisen syyskokouksen sijaan. Varaedustaja-järjestelmää uudistettiin myös siten, että luovuimme henkilökohtaisista varajäsenistä ja otimme käyttöön 2 edustajaa/kolmikanta.

YHDISTYS JA SEN RESURSSIT

Päijänne-Leaderin henkilöstö

Leader-rahoituksessa ja hallinnossa työskenteli toiminnanjohtaja Anu Taipale täysiaikaisena toimintarahalla, johtava asiantuntija Jukka-Pekka Jauhiainen toimintarahalla, talouspäällikkö Anna Koskinen toimintarahalla sekä hankeneuvoja-talouspäällikkö Virpi Kallioinen hanke- ja toimintarahalla. Virpi Kallioinen eläköityi 1.6.2023 alkaen.

Kyläasioista vastasi kyläaktivaattori Tiina Västilä Päijät-Hämeen Kylien Suomen Kylien kautta tulevalla kylätoiminnan avulla sekä työskennellen myös Kyläkoutsi -ja Nuorten Päijät-Häme-hankkeissa. KAUKO-yritysneuvontahankkeen aktivaattorina, Melontahankkeen projektipäällikkönä sekä toimintarahalla yritystukineuvontaa teki Joona Karhinen. Karhinen vastaa myös Päijänne-Leaderin KV-asioista.

Kalatalousryhmän aktivaattorina toimii Janne Ruokolainen, kalataloushankkeissa kalatalouskoordinaattorina toimii Janne Niemimäki.

Päijänne-Leader ry:n taloustilanne

Yhdistyksemme taloustilanne on hyvä, oma pääoma positiivinen. Tilikauden 2022 ylijäämä oli 3600€. Yhdistyksen taloudessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Poikkeusaikojen jälkeen on havaittavissa matkakulujen normalisoituminen, vaikka iso osa sidosryhmien kokouksista pidetäänkin erilaisilla etäyhteyksillä. Edelleen kuitenkin hankkeiden neuvontakäynnit ja tapaamiset paikan päällä on toiminnan kannalta erityisen tärkeitä.

Vuonna 2022 Päijänne-Leader siirtyi kokonaan sähköiseen taloushallintoon, joka on helpottanut mm. hankkeiden talousseurantaa ja vähentänyt ns. turhaa paperityötä kirjanpidon osalta.

PÄIJÄT-HÄMEEN LEADER-RYHMIEN YHDISTYMISPROSESSI

Vuoden 2023 alusta Päijänne-Leaderin toiminta-alue laajeni kattamaan entisen Etpähä ry:n toiminta-alueen. Yhdistymisprosessi on sujunut jouhevasti. Alueen kunnat ovat ottaneet muutoksen hyvin vastaan, eikä ongelmia on tullut esiin. Toimihenkilöt ovat tietoisesti jalkautuneet uusiin kuntiin ja luoneet yhteyksiä. Yhdistymistä on helpottanut huomattavasti jo aiempien vuosien erittäin tiivis ja toimiva yhteydenpito ja samantyyppiset käytännöt niin hankekäsittelyssä, linjauksissa kuin muissakin toimintatavoissa.

MMM:n ja ruokaviraston järjestämän Muutostukikoulutuksen viimeinen tilaisuus yhdistyneille ryhmille pidettiin Päijänne-Leaderin alueella Asikkalan Lehmonkärjessä 17.-18.2. Kahden päivän koulutuskokonaisuudessa vaihdettiin kokemuksia ja ajatuksia sekä saatiin vielä kouluttaja Juha Heikkalalta viimeiset vinkit yhdistyville ryhmille.

3. LEADER-TOIMINTA 2023

YHTEENVETO LEADER-TOIMINNASTA JA STRATEGIAN TILANTEESTA

Vuonna 2023 keskityttiin vielä päättyvän kauden hankkeiden hyvään loppuunsaattamiseen sekä alkavan rahoituskauden mukanaan tuomiin muutoksiin. Rahoitushakujen avautumista odotellessa oli hallituksen hyvä valmistella rahoituslinjauksia sekä luoda yhteisiä toimintamuotoja. Rahoitushaun avautumisen myötä syksyn hallituskokouksissa käsiteltiin poikkeuksellisen runsas määrä hankkeita ja tehtiin 43 hankepäätöstä. Vuoden 2023 osalta saimme ELY-päätöksiä yhteensä kuudelle yritystuella.

Hyvän elämän Päijät-Häme - strategiamme jakautuu neljään painopistealueeseen, joiden kautta paikallista kehittämistyötä toteutetaan. Päijänne-Leader ry:n kehittämisstrategian painopisteet keskittyvät Päijät-Hämeen alueen elinvoimaisuuden ja innovatiivisuuden edistämiseen. Hyvän elämän Päijät-Häme saavutetaan vahvistamalla alueen pito- ja vetovoimaa sekä kehittämällä ja tuomalla esille alueen lumovoimaa.

Pitovoimainen Päijät-Häme – positiivinen ja yhteisöllinen ympäristö

Pitovoimainen Päijät-Häme muodostuu alueen ihmisten positiivisista kokemuksista ja havainnoista. Tavoitteena on pitää alue vahvana asumisen ja elämisen alueena lisäämällä osallisuutta sekä kehittämällä sujuvia arjen palveluja, hyvinvointia ja turvallisuutta. Pitovoimaa vahvistavat vahva paikallisidentiteetti ja -kulttuuri sekä kyky ottaa vastaan uusia vaikutteita ja ihmisiä.

Alueen pitovoimaa vahvistetaan kehittämällä neljää teemaa: 1. Yhteisöllisyyden ja kumppanuuden vahvistaminen, 2. Älykkäät ja kestävät kylät, 3. Sujuvan arjen mahdollistaminen, 4. Onnelliset lapset ja nuoret.

Vetovoimainen Päijät-Häme – houkutteleva paikka arjelle

Vetovoima kuvaa sitä, miltä alue näyttäytyy ulkopuolisten silmin. Alueen vetovoimaisuus on yksi avaintekijöistä siinä, kuinka Päijät-Hämeen alue menestyy tulevien vuosien ja vuosikymmenten kilpailussa uusista asukkaista ja yrityksistä. Tavoitteena on, että Päijät-Häme on vetovoimainen paikka asua ja yrittää. Alueen vetovoimaa edistetään kolmen teeman avulla: 1. Yrittäjyyden uudet ratkaisut, 2. Asuminen, arjen turvaaminen ja varautuminen, 3. Monipaikkaisuus.

Lumovoimainen Päijät-Häme – hyvinvointia ja elämyksiä

Alueen lumovoima rakentuu luonnosta, kulttuurista ja ruuasta, jotka saavat ihmiset irrottautumaan arjesta ja sen tuomasta stressistä. Alueen lumovoimaa ja sen lisäämistä hyödynnetään ihmisten hyvinvoinnin parantamisessa sekä matkailun kehittämisessä. Lumovoimaa vahvistetaan sekä matkailijat että asukkaat huomioon ottaen. Tavoitteena on, että Päijät-Häme on erottuva ja ainutlaatuinen, vetoaa positiivisiin tunteisiin ja tuottaa elämyksiä. Lumovoimaa vahvistetaan seuraavien teemojen avulla:

1. Puhdas luonto ja vesistöt, 2. Lähiaruoka erikoistuotteiksi, 3. Elämyksillä lisää lumoa.

Päijänne-leader ry:n kehittämisstrategian tavoitteena on edistää hyvän elämän mahdollisuuksia kaikille alueen asukkaille riippumatta siitä, kuuluuko asuinpaikka asukasluvultaan kasvavaan vai pienenevään alueeseen. Tavoitteen mukaan alueen kylät, kunnat ja kaupungit ovat yhteisöllisiä sekä elinkeino- ja

vapaa-ajantoiminnoiltaan vireitä. Asukkaat vaalivat alueen kaunista luontoa, torjuvat omalta osaltaan ilmastonmuutosta ja edistävät luonnon monimuotoisuutta. Elinkeinoelämä perustuu luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja uusien innovaatioiden hyödyntämiseen. Matkailulla ja ruoan erikoistuneella tuotannolla on suuri alueellinen merkitys elinvoimaan.

Strategian poikkileikkaavana teemana ovat sosiaalinen, ympäristöllinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys. Hankepisteytyksen yhteydessä jokainen hanke tutkitaan myös kestävyiden eri teemojen kautta. Kestävyiden eri teemat tulee huomioida hankepisteytyksessä hyvin, mutta hankevalmistelussa olisi vielä ohjeistettava hakijoita huomioimaan paremmin kestävyiden esiin tuomista.

STRATEGIAN TOTEUTTAMISILLANNE JA RAHOITETUT HANKKEET

Hanke- ja yritystukihakemukset

Vuonna 2022 Päijänne-Leaderin hallitus käsitteli yhteensä 43 hanketta. Puolletuista hankkeista 21 oli yritystukia, 9 yleishyödyllistä investointihanketta ja 13 yleishyödyllistä kehittämishanketta. Hankekauden alussa hallitus joutuu hankekäsittelyssä pohtimaan vielä enemmän rahoitettavia hankkeita, sillä niillä luodaan sekä linjauksia, että ohjeistusta hankevalmisteluun toimihenkilöille.

Yritystukien kysyntä oli erityisen vilkasta. Uuden yritystukimuodot kiinnostivat ja kyselyitä rahoitukselle tuli runsaasti. Yhdistymisen myötä henkilöstöresursseja yritystukineuvontaan on kerrankin käytössä erityisen hyvin. Yritystukiin liittyvä taustatyö ja hankevalmistelu on osoittautunut työllistäväksi ja aikaa vieväksi prosessiksi. Yhdistyminen osui tässä tapauksessa varsin hyvään tilanteeseen.

Rahoituksen jakautumisessa strategian painopisteittäin on havaittavissa selkeä painotus Pitovoimaisen Päijät-Hämeen pianopisteeseen. Painopisteessä tuetaan erityisesti yhteisöllisyyteen, lapsiin ja nuoriin sekä sujuvaan arkeen kohdistuvia hankkeita, jotka vahvistavat alueemme asukkaiden hyvinvointia lisäämällä osallisuutta sekä kehittämällä sujuvia arjen palveluja, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Strategian tavoitteiden toteumatilanne

Myöntövaltuus 2023	Kehittämishankkeet	Yritystuet	Yhteensä
Pitovoimainen Päijät-Häme	872 339	83 058	955 397
Vetovoimainen Päijät-Häme	114 450	75 459	189 909
Lumovoimainen Päijät-Häme	260 372	14 000	274 372
Yhteensä	1 247 161	172 516	1 419 678

Julkisen tuen (EU+valtio+kunta) jakautuminen painopisteittäin

Esimerkkejä hyvistä, strategiaa toteuttavista hankkeista

Päijät-Hämeen Liikunta ja urheilu, Kylä lähtee liikkeelle

Kylä lähtee liikkeelle -hankkeen tavoitteena on edistää perheiden hyvinvointia ja liikkumista Päijänne-Leaderin alueella. Hyvinvointia ja liikkumista edistetään parantamalla perheiden liikuntatietoisuutta mm. innovoimalla uusia toimintatapoja, jotka voidaan tuoda perheiden arkeen. Hyvinvointia ja liikkumista lisätään myös erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien kautta, joita järjestetään kylillä.

Hanke toteuttaa Päijänne-Leader ry:n strategista painopistettä Pitovoimainen Päijät-Häme ja sieltä toimenpidettä 4. Onnelliset lapset ja nuoret. Hankkeen avulla tuodaan uudenlaista toimintakulttuuria liikkumiseen perheille, erityisesti kylille ja alueille, joissa ohjattua toimintaa ei ole. Hanketta on valmisteltu yhteistyössä Päijät-Hämeen Kylien kanssa. Hankkeella luodaan uusia toimintamalleja ja -tapoja liikkumiseen iästä, kuntotasosta tai taustasta riippumatta.

Jouni Hokkanen, Aurinkovoimaloiden rakentaminen

Toimenpide kohdistuu päätoimiseen yrittäjyyteen. Toimenpide parantaa maaseutumaisella alueella sijaitsevan mikroyrityksen toimintaedellytyksiä sekä kehittää sen kilpailukykyä. Toimenpide kohdistuu yrityksen kasvuun ja kehittymiseen.

Hankittavan aurinkopaneelijärjestelmän sähkö käytetään maatilatoiminnan yhteydessä harjoitettavan maatilamatkailutoiminnan / vuokramökkitoiminnan oman kulutuksen kattamiseen. Toimenpide pienentää yrityksen ulkopuolelta ostettavan sähkön käyttöä, sekä lisää uusiutuvan energian käyttöä. Toimenpide edesauttaa välillisesti ilmastomuutokseen sopeutumista ja sen torjuntaa. Hanke toteuttaa Päijänne-Leader ry:n kehittämisstrategian painopistettä 2. Vetovoimainen Päijät-Häme ja sen teemaa 2. Yrittäjyyden uudet ratkaisut.

LEADER-RYHMÄN MUU TOIMINTA

Oma hanketoiminta

Päijänne-Leader ry:n tehtävänä on toimia alueensa kehittäjänä sekä tiedottaa ja aktivoida asukkaita omaehtoiseen kehittämiseen. Omien Leader-hankkeiden toteuttaminen on nähty tehokkaaksi ja tulokselliseksi keinoksi kehittää koko seutua koskettavia asioita ja edistää Leader-ohjelman toteutusta silloin, kun toimenpiteelle ei ole löytynyt muuta toteuttajaa.

Syksyllä 2022 valmisteltiin ja haettiin Päijät-Hämeen liiton AKKE-rahoitusta Vesiviljelyn Mestari-Kisälli -hankkeen esivalmisteluun. Hankkeen tavoitteena oli kehittää kalastuksen Mestari-Kisälli-hankkeen mukainen toimintatapa vastaamaan vesiviljely-yritysten työntekijävajeeseen. Hanke päättyi syyskuussa 2023.

Esiselvityshankkeen aikana muotoutuneelle varsinaiselle Vesiviljelyn Mestari-Kisälli-hankkeelle haettiin Pohjois-Pohjanmaan ESR+ haussa rahoitusta, mutta päätöstä ei vuoden 2023 aikana vielä saatu. Vain alustavia arvioita, että hanke ei mahdollisesti ole saamassa rahoitusta. Hanke on tarpeellinen, joten etsimme seuraavaa rahoituslähdeä.

Päijät-Hämeen Liiton AKKE-rahoituksen kautta on toteutettu myös Kulttuuria vapaaehtoistyönä – valokuvaprojekti, jossa keskeisenä toimijana on ollut Päijät-Hämeen kylät. Hankkeessa palkatun valokuvaajan töistä valittiin näyttelykokonaisuus, joka on tilattavissa mm. kirjastoihin, kunnantaloille. Näyttely on kiertänyt elokuusta 2023 kahdeksan toiminta-alueemme kunnan eri tiloissa ja tapahtumissa, mm. Maakuntajuhlissa ja Kyläkalaasissa.

Päijänne-Leader haki ja sai ERASMUS+ - Meidän kylä -osallistumishankkeen rahoituksen neljässä kylässä toteutettaviin nuoria osallistaviin toimintakokeiluihin. Toimintakokeilut suunnitellaan ja valmistellaan nuorten kanssa yhteistyössä kevään ja kesän 2024 aikana. Hankkeen kustannusarvio

Päijänne-Leaderin hallinnoidessa Päijät-Hämeen kylätoimintaa oli mahdollista hakea Hämeen ELY-keskukselta valmistelurahaa Älykkäiden kylien strategisen hankkeen valmisteluun. Valmisteluhankkeen tulokset luovat pohjan suuremmalle hankkeelle. Valmisteluhankkeella keskitytään tietojen keräämiseen, tarpeiden arviointiin ja projektin toteuttamiskelpoisuuden tutkimiseen ennen varsinaisen hankkeen hakemista. Valmisteluhankkeen tavoitteena on saada riittävä määrä ajan-kohtaista tietoa tarpeista ja kehittämiskohteista, joiden mukaisesti valmistellaan Älykkäiden kylien strateginen hankesuunnitelma. Hakemus jätettiin Hämeen ELY-keskukseen elokuussa 2023.

Hanke- ja maksatusneuvonta

Vuonna 2023 oli käynnissä edelleen runsas määrä päättyneen kauden hankkeita. Hankkeiden muutokset ja maksatusneuvonta työllistivät vielä merkittävästi. Uuden kauden käynnistymisen viivästyessä ei maksuhakemuskoulutusta järjestetty lainkaan.

Teemahankkeet

Vuonna 2023 oli käynnissä vielä VILKAS- ja TEUVO- teemahankkeet, joiden toimenpiteet kohdistuivat luonnossa liikkumiseen, varautumiseen ja turvallisuuteen sekä yhteisöjen pieniin investointitarpeisiin. Alahankkeita hankkeissa on yhteensä 16.

Nuoriso- ja YhteisöLeader-rahoitus

Nuoriso- ja YhteisöLeader-rahoituselementit ovat yksinkertaisia pienhankkeita yhdistysten tarpeisiin. Kummassakin rahoituksessa tukimaksimi 500 euroa/hanke. Hankkeisiin käytettävissä oleva rahoitus on jyvitetty kuntien maksaman kuntarahan suhteessa. Nuoriso- ja YhteisöLeader-hankkeet ovat olleet todella monipuolisia, kuoroasuista kylätalon keittiön kunnostamisen kautta jääharjoitteluvälineistöön. Nuoriso-Leader hankkeita rahoitettiin vuonna 2023 15 kpl (7 500€), Yhteisö-Leader hankkeita rahoitettiin 6 kpl (3 000€). Nuoris- ja yhteisö-Leader rahoitusta oli käytössä vain entisen Päijänne-Leader ry:n toiminta-alueen kunnissa. Tavoitteena on laajentaa toimintatapaa vuonna 2024 myös entisen Etpähä ry:n toiminta-alueen kuntiin.

Kansainvälinen toiminta

Päijänne-Leader on vahvistanut KV-toimintaansa olemalla aktiivisesti mukaan erilaisissa kansainvälisissä tapahtumissa, esim. LINC-seminaarissa sekä Kalaleaderin FAMENET-tilaisuuksissa. Vuonna 2023 valmisteltiin hanketta Nuorten Bisnes caset – yhdessä romanialaisten, ruotsalaisten, latvialaisten ja virolaisten Leader-ryhmien kanssa. Hankkeen valmistelussa oli mukana Suomesta myös Leader Ravakka ja Leader Kalakukko. Hankkeen eteneminen odottaa vielä kv-kumppaneiden ohjelmien käynnistymistä.

LEADER-RYHMÄ ALUEENSA KEHITTÄJÄNÄ

Oma toiminta ja verkostot

Keväällä 2023 aloitettiin uuden rahoituskauden mahdollisuuksista kertovat infokierrokset kunnittain niin hanketoimijoille kuin yrittäjille. Hankeinfoja ja – tilaisuuksia pidettiin yhteensä 22 kpl ja niihin osallistui 260 henkilöä. Osallistuimme myös alueellamme järjestettyihin, esim. yhdistysiltoihin 8 kertaa. Yhteistyössä muiden alueellamme toimivien yritysneuvontaorganisaatioiden (ProAgria, Ladec, kunnat, Nelivoimaa-hanke) kanssa toteutettiin 4 tilaisuutta yrittäjille ja kuntien elinkeinotoiminnasta vastaaville viranhaltijoille. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 26 henkilöä.

Päijänne-Leader on aktiivisesti pyrkinyt olemaan mukana alueen kehittämisen erilaisissa verkostoissa. Toiminnanjohtaja on pysyvänä asiantuntijana Maakunnan yhteistyöryhmässä ja yhteistyöryhmän sihteeristössä. Johtava asiantuntija ja yritysneuvoja ovat aktiivisesti yhteydessä alueen yritysneuvontaorganisaatioiden kanssa. Päijät-Hämeen Kylien kyläaktivaattori on mukana alueen maakunnallisissa verkostoissa, mm. järjestöneuvottelukunnassa, Vapaaehtoistoiminnan verkostossa sekä Päijät-Hämeen Yhdistysfoorumissa. Sisä-Suomen Kalaleaderin aktivaattori on jäsenenä YPK-ryhmässä sekä toimii uuden Kansallisen kalatalousverkoston ohjaavana aktivaattorina vuoden 2023 ja on Koulutus ja rekrytointi – verkoston pj.

Toimiva yhteys ELY-keskukseen ja muihin Hämeen Leader-ryhmiin

Leader-ryhmän toiminnan onnistumisen tukipylväänä on myös hyvä yhteistyö ELY-keskusten kanssa. Teem-me tiivistä yhteistyötä Hämeen ELY-keskuksen kanssa ja meillä on myös Pertunmaan osalta erittäin hyvä yhteys Etelä-Savon ELY-keskukseen. Välitön ja avoin kehittämisen ilma-
piiri viranomaisten ja alueemme Leader-ryhmän välillä on elintärkeä.

Viestintä ja tiedotustoimet

Leader-toiminnan viestintä on painottunut pitkälti hyödyntämään sosiaalista mediaa. Facebook ja Instagram ovat käytetyimmät viestintävälineet. Teemahanke-hauista, yhdistyksen kokouksista sekä muista isommista tapahtumista viestiiän myös yhdistyksen nettisivujen kautta. Viestiä pyritään aktiivisesti viestimään myös muilla keinoin, esim. tiedotteilla sekä suorilla kontakteilla toimitajiin. Uutiskirje lähti jäsenistölle kahdesti. Yhteistyötä viestinnässä tehtiin myös Hämeenraitti-
viestintähankkeen kanssa.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET JA TULEVAISUUS

Toimintaympäristössä ei ennako-odotuksista huolimatta ole tapahtunut ratkaisevia muutoksia. Ukrainan tilanne, korkokriisi ja yritysten heikkenevä kannattavuus ei ole näkynyt alueellamme vähentyneinä yritystukikyselyinä, vaan paremminkin päinvastoin. Yritystukia ja hankkeita valmistellaan ja haetaan runsaasti.

Vuoden 2024 keskeiset tavoitteet

- **Perustehtävät** – sujuva hankehallinto, toimivat prosessit
- Strategian jalkautus ja toimijoiden aktivointi
- Strategiaa tukeva oma hanketoiminta

Toimenpiteet 2024

- Tuetaan strategiaamme toteuttavien kehittämishankkeiden käynnistämistä ja toteutusta.
- Aktivoidaan toimijoita ja viestitään ohjelmakaudesta ja sen mahdollisuuksista.
- Tehdään vuosisuunnitelma viestinnälle, sisältäen somen ja muun viestinnän.
- Tuodaan hankkeiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta esiin.
- Koulutetaan hanketoimijoita vaikuttavien ja strategiaa toteuttavien hakemusten tekemiseen.
- Järjestetään hankekahvit päättyneille hankkeille.
- Valmistellaan ja haetaan rahoitus strategiaa tukeville ns. kehushankkeille.

Aika, paikka ja perustehtävä on ollut toimintamme ohjenuorana jo monelle vuodelle. Keskitymme perustehtävään; laadukkaaseen hankeneuvontaan, hyvin ohjattuihin hankkeisiin, sujuviin ja

onnistuneisiin maksuhakemuksiin. Rahoituskauden aloitus ja Päijänne-Leaderin rahoitusmahdollisuuksien ja toiminnan tunnetuksi tekeminen ovat tärkeässä osassa toimintaamme. Samalla pidämme kuitenkin huolta päättyneen kauden hankkeiden laadukkaasta ohjauksesta ja neuvonnasta.

4. SISÄ-SUOMEN KALALEADER

YHTEENVETO TOIMINNASTA JA STRATEGIAN TILANTEESTA

Sisä-Suomen Kalaleaderin muodostavat Jyväsräi ry, Maaseutukehitys ry, Pohjois-Kymen kasvu ry, Päijänne-Leader ry, Vesuri ry ja Viisari ry. Päätös hyväksymisestä sekä rahoituksesta saatiin alkuvuodesta 2022. Sisä-Suomen Kalaleaderin hallinnoijana ensimmäisen kauden tapaan Päijänne-Leader. Rahoituskauden 2022-2027 ensimmäinen hanke rahoitus haettiin maaliskuussa 2022.

Kalaleaderin toiminta on ollut hyvin monipuolista vuonna 2023. Oman kehityksen käyttö on edennyt suunnitellusti. Lisäksi on tehty hankkeita ulkopuolisella rahoituksella. Tärkein näistä ulkopuolisen rahoituksen hankkeista oli Kansallisen kalatalousverkoston perustaminen ja ohjaus. Edelleen aktivaattorin työtehtäviin kuuluu yrittäjien tuki- ja yritysneuvonta. Kalatalouskoordinaattori on työskennellyt omien hankkeiden parissa ja konsultoinut Asikkalan seudun kalatalouden liiketoimintaedellytykset-hankkeessa.

Sisä-Suomen Kalaleaderin käytännön toimintaa tehdään toimintarahalla. Toimintarahalla tehtävä työ on neuvontaa, aktivoimista, viestintää, ohjausta ja opastusta rahoitushaussa, hankesuunnittelussa, toimijoiden verkostoitumisessa sekä alueen strategisessa kehittämisessä. Kalaleaderille on tehnyt töitä kaksi henkilöä, kalatalousaktivaattori Janne Ruokolainen ja kalatalouskoordinaattori Janne Niemimäki.

STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN

Strategian toteumatilanne ja rahoitetut hankkeet

Sisä-Suomen Kalaleaderin strategiassa on määritelty neljä toimintalinjaa; 1. Innovaatiot ja alan kehittymisen varmistaminen, 2. Ympäristötoimet, muutokseen varautuminen ja resilienssi, 3. Raaka-aineen saannin ja tuotannon arvon lisääminen, 4. Monirahastoisuus ja asiantuntijatahojen yhteistyö.

Rahoituskehityksen käyttö on toistaiseksi painottunut toimintalinjalle 1. Tämä johtuu Mestari-kiisäli-hankkeesta, jota on rahoitettu poikkeuksellisen suurella tuella. Hanke tosin jatkuu vuoden 2025 loppuun, joten hankkeen kustannukset jakautuvat pitkälle aikavälille. Myös muille toimintalinjoille on tullut hankkeita, lukuun ottamatta toimintalinjaa 4.

Toimintalinja	Tavoite	Käytetty	Jäljellä
1. Innovaatiot ja alan kehittymisen varmistaminen	247 500	159 279	88 221
2. Ympäristötoimet, muutokseen varautuminen ja resilienssi	165 000	27 400	137 600
3. Raaka-aineen saannin ja tuotannon arvon lisääminen	330 000	72 556	257 444
4. Monirahastoisuus ja asiantuntija -tahojen yhteistyö	82 00	0	82 500

Rahoituksen jakautuminen toimintalinjoittain vuoden 2024 lopussa

Läpileikkaavina teemoina ovat olleet kestävä kalatalous ja vajaasti hyödynnettyjen resurssien käytön lisääminen. Kun otetaan kestävyysajattelun kolme päätavoitetta, eli ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys, voidaan todeta niiden toteutuneen erinomaisesti. Yrittäjien toimintaa on tuettu tuki- ja yritysneuvonnalla sekä osallistamalla eri verkostoihin ja tilaisuuksiin. Alan toimijoita on ohjattu ja kannustettu ympäristöystävällisiin ratkaisuihin, kuten uusiutuvan energian ja valikoivien pyydysten käyttöön.

Uusia hanketoimijoita on saatu mukaan hakijoiksi. Tämä lisää strategian painopisteen 4 tavoitteiden toteutumista, vaikka se ei haettuina hankkeina vielä näyttäytykään.

Ryhmälle tähän mennessä tulleet hankkeet, niiden toteutusaika, toteuttaja, tilanne, kokonaisrahoitus ja hankkeiden julkiset kuvaukset

Ankeriaan suojelutoiminnan tehostaminen kaupallisen kalastuksen avulla: Kyseessä on hanke, jolla testataan uutta toimintatapaa ankeriaan suojelussa yhteistyössä kaupallisen kalastuksen kanssa. Toimintatapaa voidaan sen onnistuessa soveltaa muuallakin Euroopassa. Lopullisena tavoitteena olisi ankeriaan palauttaminen elinvoimaisten, ja siten kaupallisesti hyödynnettävien lajien joukkoon. Ankeriaan suojelutoiminnan tehostaminen kaupallisen kalastuksen avulla, 1.3.2022-31.12.2024, Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö, kokonaisrahoitus 34 250,00 €.

Mestari-Kisälli 2 -hanke: Hankkeen tarkoituksena on rekrytoida uusia ammattikalastajia Sisä-Suomen Kalaleaderin alueelle. Hankkeessa kisälli työskentelee mestarin opissa yhteensä kuusi kuukautta kalenterivuoden aikana. Tarkoitus on, että kisälli perehtyy jokaisen eri kalastuskeskuksen työvaiheeseen. Sekä mestari että kisälli saavat korvauksen lähityöskentelyyn käytetystä ajasta. Kisällille tarjotaan mahdollisuus osallistua hankkeen puitteissa kaupalliselle kalastajalle oleellisiin koulutuksiin. Mestari-Kisälli 2 -hanke, 14.6.2022- 31.12.2025, Päijänne-Leader ry, kokonaisrahoitus 117 000 €.

Sisä-Suomen kalaraaka-aineen kartoitus: Hankkeen tavoitteena on tuottaa selvittää alueen 1- ja 2- luokan kalastajien nykyinen kalastusvolyymi ja kalastuspotentiaali, olemassa olevat kalasatamat sekä käsittelytilat ja muu raaka-aineen kokoamiseen tähtäävä infrastruktuuri. Selvitys koskee Sisä-Suomen kalatalouden olemassa olevaa alkutuotantoa ja siihen liittyvää jalostusta, infrastruktuuria, raaka-ainevirtoja, kalastajien investointitarpeita sekä nykyistä logistiikkaa. Myös nykyiset ja potentiaaliset kalan ostajat selvitetään mahdollisuuksien mukaan. Syntyvän selvityksen pohjalta pystytään myöhemmässä vaiheessa laatimaan sekä paikallisia että alueellisia suunnitelmia ja suosituksia raaka-aineen saatavuuden parantamiseksi. Tällaisia suosituksia voivat olla vaikka kalasatamien kehittämis ehdotukset tai hileasemien ja purkupaikkojen sijoittumista koskevat suositukset. Lupulta saadaan selville Sisä-Suomen ammattikalastuksen nykytila ja kalan alkutuotannon

alkukäsittelyn infrastruktuurin kannattavuus ja logistiikan kehittäminen. Sisä-Suomen kalaraaka-aineen kartoitus, 23.2.2023- 30.6.2024, Päijät-Hämeen Kalatalouskeskus ry, kokonaisrahoitus 30 000 €.

LIKKA - Lisää kotimaista kalaa nuorten ja perheiden lautasille Päijät-Hämeessä: Hanke on suunnattu peruskoulun 7. luokan oppilaille ja sitä toteutetaan ensisijaisesti yhteistyössä koulujen kotitalouden opettajien kanssa. Hankkeen tarkoituksena on lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä, joka edistää yläkoulujen kotitalouden opetukseen sisältyvää kalan käyttöä ja kalatietoutta. Myös opettajien osaamisen tukeminen ja vahvistaminen lisää kalan käyttöä kotitalouden opetuksessa. Hankkeessa innostetaan koululaisia kalastamaan ja tehdään alueellista kalastustoimintaa ja paikallisia osakaskuntia tutuksi. Tavoitteena on tuoda esiin myös kalatalousalan koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia nuorille sekä kala-aiheisen materiaalin lisääntymistä heidän seuraamillaan so-mealustoilla. Hanke toteutetaan yhteistyössä Päijät-Hämeen alueella toimivien yläkoulujen kanssa, Lahden Kotitalousopettajat ry:n, Etelä- ja Keski-Päijänteen kalatalousalueen osakaskuntien sekä Koulutuskeskus Salpauksen kanssa. Hankkeen avulla halutaan lisätä nuorten kiinnostusta kotimaista kalaa, kalaruonan valmistamista ja kalastusta kohtaan. Kalatietoa jaetaan myös oppitunneille osallistuvien oppilaiden vanhemmille. Sosiaalinen media vaikuttaa merkittävästi nykynuorten elämään. Se tarjoaa heille kanavan viestiä, jakaa mielipiteitä, luoda verkostoja ja kuluttaa sisältöä. Nuoret hakevatkin tietoa pääsääntöisesti sosiaalisen median kautta. Hankkeessa toteutettavan kilpailun kautta toivotaan nuorten tuottamaa materiaalia sosiaaliseen mediaan myös tästä aiheesta. LIKKA - Lisää kotimaista kalaa nuorten ja perheiden lautasille Päijät-Hämeessä, 28.6.2023- 31.10.2025, ProAgria Etelä-Suomi ry, kokonaisrahoitus 30 800 €.

Asikkalan seudun kalatalouden liiketoimintaedellytykset-esiselvitys: Valmisteluhankkeella on tarkoitus selvittää Asikkalan seudun kalatalouden liiketoimintaedellytyksiä. Hankkeen päätavoitteena on saada riittävästi tietoa mahdollisen laitosisinvestoinnin toteutuksen tueksi ja näin lisätä raaka-aineen saantia sekä vahvistaa kalastajien elinkeinoa, työllisyyttä ja matkailua. Tavoitteena on myös luoda kestäviä kumppanuuksia ja vahvistaa yhteistyötä kalatalouden toimijoiden kesken. Liiketoimintaselvityksessä arvioidaan kalatalouden kehittämisen vaikutuksia paikalliseen talouteen ja uusien työpaikkojen määrään. Hankkeessa tehdään alustavat suunnitelmat mahdollisesta tulevasta kalankäsittelylaitoksesta sekä kalanpurkupaikasta. ASIKKALAN SEUDUN KALATALOUDEN LIIKETOIMINTAEDELLYTYKSET – ESISELVITYS, 21.08.2023 - 29.02.2024, Asikkalan kunta, kokonaisrahoitus 29 945 €.

KALAKS-Kotimaista kalaa nuorten ja perheiden lautasille Keski-Suomessa: Hankkeen avulla halutaan lisätä nuorten kiinnostusta kotimaista kalaa, kalaruonan valmistamista ja kalastusta kohtaan. Tavoitteena on lisätä järvikalan käyttöä koululaisten ja heidän perheidensä keskuudessa. Hankkeessa tarjotaan yhteistyötä Keski-Suomen yläkouluille. Tarkoituksena on myös lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä, joka edistää yläkoulujen kotitalouden opetukseen sisältyvää kalan käyttöä ja kalatietoutta. Hankkeessa innostetaan koululaisia kalastamaan ja tehdään alueellista kalastustoimintaa ja paikallisia osakaskuntia tutuksi. Hankkeen kilpailun kautta toivotaan nuorten tuottavan sosiaaliseen mediaan kala-aiheista materiaalia. Hankkeessa tarjotaan osaksi yläkoulujen kotitalouden opetusta kolmesta toiminnallisesta teemasta koostuvaa oppimiskokonaisuutta. Näin voidaan tavoittaa koko ikäryhmä, jolloin tasavertaisuus toteutuu tarjottavan opetuksen osalta. KALAKS-Kotimaista kalaa nuorten ja perheiden lautasille. 1.11.2023-31.12.2024, Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset, kokonaiskustannus 32 705 €.

Kaupallisten kalastajien vesillepääsyn edistäminen: Hankkeen ideana on luoda hyvä keskusteluyhteys vesialueen omistajien, eli lähinnä osakaskuntien, ja kaupallisten kalastajien välille. Tämä on tärkeää, sillä usein ongelmien taustalla on se, ettei kaupallisten kalastajien toimintatapoja ja vaikutuksia kalakantoihin tunneta. Tällöin luvat jätetään myöntämättä ”varmuuden vuoksi”. Keskusteluyhteys luodaan alueellisten keskustelutilaisuuksien kautta, ja osallistamalla osakaskuntien kokouksiin. Tarkoituksena on parantaa elinkeinokalatalouden edellytyksiä Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella. Pääpaino selvityksessä on kaupallisen kalastuksen vesillepääsyn helpottamisessa. Kaupallisten kalastajien vesillepääsyn edistäminen, 15.11.2023- 31.1.2025, Päijänne-Leader ry, käynnissä, kokonaisrahoitus 24 000 €.

ESIMERKKEJÄ HYVISTÄ HANKKEISTA

Alkurahoituskauden vaikuttavin hanke on ollut Mestari-Kisälli II-hanke. Sen avulla on saatu uusia kalastajia alalle ja alan koulutukseen. Hankkeella on pystytty vastaamaan kalastajien eläköitymisen tuomaan toimijapulaan. Vuoden 2023 lopussa kuusi paria oli mukana hankkeessa, kaksi kisa- liä oli suorittanut jo harjoittelujaksonsa. Vuoden 2024 alkupuolella aloittaa yksi uusi pari oman harjoittelunsa. Projekti etenee hankesuunnitelman mukaisesti.

MUU TOIMINTA

Muista rahoituslähteistä rahoitettavat hankkeet

Kalaleaderin keskeinen tehtävä on neuvoa hakijoita etsimään hankkeelleen paras mahdollinen rahoituksellinen tuki. Kalaleaderin aktivaattori on ollut mukana ohjaamassa ja tuomassa asiantuntijanäkemyksiä muista rahoituslähteistä haettavaan hakemuksiin seuraavasti:

Hankkeen nimi	Hakija	Rahoitus- lähde	Hankkeen tila 30.1.2024	Kunta
Vesiviljelyn Mestari-Kisälli	Päijänne-Leader	ESR+	haettu, käsittelyssä	koko Suomi
Joutsan jäähileasema	Suonteen kalatalousalue	Maaseutukehitys ry	valmis	Joutsa
Sysmän jäähileasema	Sysmän kunta	EMKVR	valmistelussa	Sysmä
Kaikenkalan kalankäsittelytilat, muut investoinnit	Kaikenkala oy	EMKVR	valmis	Keuruu
Lohimestan kalankäsittelytilat	Lohimesta Oy	EMKVR	kesken	Lahti
Aurinkosähköjärjestelmän hankkiminen	Ari Sorvari Tmi	EMKVR	valmis	Kuhmoinen
Ukonniemen kalasataman kehittämisen investoinnit	Pihtiputaan kunta	EMKVR	kesken	Pihtiputas
Ankkurin hoitokalastussaaliin lajitteluaseman varustaminen	Lahden kaupunki	EMKVR	Kesken	Lahti
Virtaankosken kunnostus ja kehittäminen	Virtaankosken voima Oy	Päijänne-Leader, NOUSU-ohjelma	Kesken	Sysmä

Kansallinen kalatalousverkosto

Aktivaattori sai vuoden 2022 lopussa Maa- ja metsätalousministeriöltä toimeksiannon rakentaa uudelleen Kansallinen kalatalousverkosto, jonka päätoimijoiksi tulivat kaikki Suomen kalatalousaktivaattorit. Verkosto aloitti toimintansa toukokuussa 2023. Ruokolainen toimi ensimmäisen

vuoden verkoston ohjaavana aktivaattorina. Toiminta lähti hyvin käyntiin ja jatkaa edelleen uuden ohjaavan aktivaattorin johtamana. Verkoston rakentaminen ja johtaminen vei runsaasti työaikaa, joka toki korvattiin verkoston budjetista. Varsinaiseen aktivointiin jäi kuitenkin normaalia vähemmän aikaa. Tämän vuoksi aktivointitoimintaa on lisättävä vuonna 2024.

KALALEADER ALUEENSA KEHITTÄJÄNÄ

Koulutustilaisuuksiin ja vastaaviin osallistuminen

Vuonna 2023 kalatalousaktivaattori ja -koordinaattori ovat osallistuneet lukuisiin koulutuksiin, joista erikseen mainittakoon seuraavat; EMKVR-koulutukset, hankintalakikoulutus, Tulevaisuusvuoropuhelu-koulutus, FAMENET-seminaari ja Webinaari sekä erinäiset aiheeseen liittyvät seminaarit.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälistä yhteistyötä on harjoitettu lähinnä FAMENET-seminaarien kautta. Aktivaattori on aloittanut alustavat tunnustelut kansainvälisen yhteistyöhankkeen aloittamiseksi kalastajien toiminnan monipuolistamisen tiimoilta.

Sisäinen viestintä

Sisäinen viestintä on tapahtunut lähinnä LEADER-ryhmien tapaamisten, sähköpostiviestien sekä jaoston ja ohjausryhmän kokousten kautta. Tätä osa-aluetta voidaan edelleen parantaa, ja sisäistä viestintää lisätä. Tällöin alueelliset LEADER-ryhmät pysyvät perillä kalatalousryhmän toiminnasta ja luottamus niiden ja kalatalousryhmän välillä säilyy.

Kalaleaderin ja emo-Leader pitävät viikoittaisen viikkopalaverin, jossa välitetään ajankohtaista tietoa puolin ja toisin.

Ulkoinen viestintä

Ulkoista viestintää on hoidettu pääosin internet-sivujen ja sosiaalisen median kautta. Lisäksi on kirjoitettu joitakin tiedotteita. Ulkoinen viestintä on onnistunut hyvin, sillä kalatalousryhmän järjestämät Kalaparlamenttitilaisuudet ovat koonneet hyvin osallistujia. Tilaisuuksien lisäksi kohde-ryhmät ovat olleet hyvin yhteydessä kalatalousryhmään. Viestinnässä on ollut suurta apua hankkeiden ammattitaitoisista tiedottajista. Viestintään on saatu lisätehoa mm. Mestari-Kisälli-hankkeesta, jonka koordinaattori tuottaa mm. videomateriaalia sosiaaliseen mediaan.

Tiedotus- ja viestintämateriaalit

Kalatalousaktivaattorille ja -koordinaattorille on teetetty käyntikortit. Lisäksi on teetetty roll-up-juliste. Jaettavaa esitettä ei ole painettu, vaan tarvittaessa on käytetty flyer-tyyppistä esitettä, jossa on ollut QR-koodi, joka ohjaa asiakkaan kalatalousryhmän nettisivuille.

Hankkeistaminen ja esiselvitykset

Varsinaisten, hakemukseksi asti edenneiden hankkeiden lisäksi on tehty runsaasti ideointityötä eri tahojen kanssa. Yksi tärkeimmistä teemoista on ollut muikun menekin lisääminen.

Hankkeistamista ja esiselvityksiä on tehty myös mm. täpläravun menekinedistämiseksi, kalastajien tietotaidon kartoittamiseksi ja yhteistyöverkostojen lisäämiseksi. Seuraavaksi lähtee käyntiin opintomatkanhanke, jonka tavoitteena on verkostojen luominen ja alueen kalatalousryhtäjien ja muiden alan toimijoiden tietojen ja taitojen lisääminen toimintansa kehittämiseksi.

Matkailukalastuksen edistämiseksi on käyty keskusteluja koko toimialueella. Tähän liittyvät myös suunnitelmat infrastruktuurin kehittämiseksi esimerkiksi Kouvolan ja Päijät-Hämeen alueella. Näitä tavoitteita voidaan edistää mm. tekemällä yhteistyötä muiden hankkeiden kanssa.

Yrityskäynnit

Yrityskäyntejä tehtiin vuonna 2023 yhteensä 12. Yrityskäyntien tehtävänä oli tutustua alueen kalatalouteen ja siihen liittyviin toimijoihin ja selvittää yritysten mahdollisuutta osallistua Mestari-kisälli-hankkeeseen.

KUVAUS LEADER-RYHMÄN LAATUTYÖSTÄ JA OMAN TOIMINNAN KEHITTÄMISESTÄ

Kalaleader suunnittelee, seuraa ja kehittää toimintaansa LATO-strategiatyökalun avulla. Liitteessä 1 on esitetty LATO-alustalta poimittu raportti toimien edistymisestä.

Sisä-Suomen Kalaleaderin on ollut edelläkävijä erilaisten yhteistyöverkostojen ja -tapojen luomisessa. Näitä tapoja on otettu koko Kansallisen kalatalousverkoston käyttöön. Kalaleaderin on luonut myös toimialarajat ylittäviä verkostoja. Erityisesti tämä koskee sivuvirtoja ja ruokasektoria koskevaa yhteistyötä.

Numeeriset tulokset osoittavat, että kalaleader-toiminnan piirissä olevat kalatalousalan yritykset ja kunnat pystyvät tehokkaammin hyödyntämään EMKVR:n investointitukia, kuin toiminnan ulkopuolella olevat. Myös verkostojen luomisessa Kalaleader on avainasemassa. Lisäksi Kalaleader pystyy tarjoamaan maaseudun kehittämisryhmille asiantuntemusta vesistökuunnostus- ja kalastusmatkailuasioissa.

Parannettavaa

Vaikka Kalaleaderin viestintä on kehittynyt huomattavasti edelliseen ohjelmakauteen verrattuna, on etenkin sisäisessä viestinnässä vieläkin parannettavaa. Toisaalta toimintakenttä muuttuu, eikä kaikissa muutoksissa ole pysytty ajan tasalla. Tämä johtuu osittain verkostotyön vaatimasta työaikaresurssista.

Kansainvälisyys ei tavoitteista huolimatta ole lähtenyt halutulla tavalla käyntiin. Tähän on osaltaan syynä muiden Euroopan kalatalouden toimintaryhmien hidas strategioiden valmistelu.

Onnistumisia

Vaikka viestintä on mainittuna parannettavissa asioissa, on siinä osittain myös onnistuttu. Hankkeiden, varsinkin Mestari-kisälli-hankkeen viestinnän myötä Sisä-Suomen Kalaleaderin näkyvyys on lisääntynyt. Myös Kalaparlamentti-tapahtumat ovat keränneet hyvin kuulijoita. Itse konsepti on ollut niin hyvä, että se haluttiin Kansallisen kalatalousverkoston käyttöön. Kalatalouskoordinaattorin toiminta on parantanut Kalaleaderin viestintää huomattavasti.

Kalaleaderin toiminnan myötä on saatu yrittäjiä rohkaistua ottamaan käyttöön uusia toimintatapoja ja kehittämään toimintaansa.

Kansallisen kalatalousverkoston rakentaminen ja sen toimintaan osallistuminen on lisännyt ryhmän vaikutusmahdollisuuksia kansallisesti.

SISÄ-SUOMEN KALA-LEADERIN HALLINTO

Ohjausryhmä

Sisä-Suomen kalaleaderin ohjausryhmä vastaa kalatalouden toimintaryhmän strategian toteutuksesta. Ohjausryhmä kokoontui kaksi kertaa, toukokuussa ja lokakuussa 2023. Ohjausryhmä osallistui aktiivisesti ryhmän toimintaan antamalla ohjeistusta ja rakentavaa kritiikkiä aktivaattorille.

Ohjausryhmän jäsen	Taustaorganisaatio
Hilkka Laine	Keski-Suomen liitto
Juha Hertsi	Päijät-Hämeen liitto
Jorma Kirjavainen	ELY-keskus
Juha Piilola	Elinkeinon edustaja
Evita Reitti	Pohjois-Kymen kasvu ry: n edustaja
Anu Taipale	Päijänne-Leaderin edustaja
Raisa Saarilahti-Kulju	Vesuri-ryhmä ry: n edustaja
Tiina Seppälä	Maaseutukehitys ry: n edustaja
Leena Karjalainen	Jyväsräihi ry: n edustaja
Sanna Kiuru	Viisari ry: n edustaja, pj

Ohjausryhmän kokoonpano vuonna 2023

Kalatalousjaosto 31.12.2023

Hanketoiminnan osalta Kalajaosto käsittelee ja hyväksyy rahoitettavat hankkeet. Kalajaosto koostuu kattavasti alueen elinkeinonharjoittajista, kalastajista, koulutusorganisaatioiden edustajista ja Leader-ryhmien edustajista. Kalatalousjaosto kokoontui kolme kertaa vuonna 2023.

	Etunimi	Sukunimi	Taho	LEADER-ryhmä
Jäsen	Ari	Seppälä	Kalatalouden yrittäjät	Jyväsräihi ry
Varajäsen	Arto	Tuomainen	Kalatalouden yrittäjät	Jyväsräihi ry
Jäsen	Jorma	Kääpä	Kalatalouden yrittäjät	Vesuri-ryhmä ry
Varajäsen	Karoliina	Kääpä	Kalatalouden yrittäjät	Vesuri ry
Jäsen	Eino	Kytölä	Yhdistykset, vesialueen omistajat	Vesuri-ryhmä ry
Varajäsen	Hannu	Vilkkilä	Yhdistykset, vesialueen omistajat	Viisari ry
Jäsen	Veli-Matti	Saarin	Yhdistykset, vesialueen omistajat	Maaseutukehitys ry
Varajäsen	Anssi	Saari	Yhdistykset, vesialueen omistajat	Maaseutukehitys ry
Jäsen	Timo	Ruokonen	Tutkimus, neuvonta, koulutus	Jyväsräihi ry
Varajäsen	Leena	Pölkki	Tutkimus, neuvonta, koulutus	Jyväsräihi ry
Jäsen	Tarja	Stenman	Tutkimus, neuvonta, koulutus	Viisari ry
Varajäsen	Tiina	Siimekselä	Tutkimus, neuvonta, koulutus	Viisari ry
Jäsen	Sanna	Kiuru	LEADER-ryhmät	Viisari ry
Varajäsen	Tuula	Koponen	LEADER-ryhmät	Vesuri-ryhmä ry
Jäsen	Jukka-Pekka	Jauhiainen	LEADER-ryhmät	Päijänne-Leader ry
Varajäsen	Virpi	Kallioinen	LEADER-ryhmät	Päijänne-Leader ry
Jäsen	Esa	Kotilainen	Kalatalouden yrittäjät	Viisari ry
Varajäsen	Jani	Suvanto	Kalatalouden yrittäjät	Viisari ry
Jäsen	Veli-Matti	Vilko	Vesialueen omistajat	Pohjois-Kymen kasvu ry
Varajäsen	Tommi	Laakso	Kalatalouden yrittäjät	Pohjois-Kymen kasvu ry
Jäsen	Kari	Heinonen	Kalatalouden yrittäjät	ETPÄHÄ ry
Varajäsen	Jari	Järvinen	Kalatalouden yrittäjät	ETPÄHÄ ry
Jäsen	Heikki	Tuomainen	Tutkimus, neuvonta, koulutus	Päijänne-Leader ry
Varajäsen	Arto	Immonen	Tutkimus, neuvonta, koulutus	Päijänne-Leader ry

TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TULEVAISUUS

Toimintaympäristö muuttuu kaiken aikaa. Kustannukset nousevat nopeasti, mikä aiheuttaa hinnan nostopainetta kalastajille. Heikossa taloustilanteessa kala nähdään kalliina elintarvikkeena, jolloin kysyntä laskee. Pelkona onkin markkinanäkymän heikkeneminen lähitulevaisuudessa. Tähän yritetään vastata lisäämällä toiminnan tehokkuutta ja sitä kautta pienentää kustannuksia. Toisaalta tuotekehitys kalaruokapuolella auttaa uusien markkinoiden ja käyttäjien löytämisessä.

Vaikka muutos on nopeaa, toisaalta tekninen kehitys voi antaa työkaluja muutoksessa mukana pysymiselle. Alan toimijoita on kannustettava kehittämään tietoja taitoja ja valmiuksia digitaalisten ja muiden älykkäiden ratkaisuiden käyttöönotossa. Innovaatioita pyritään luomaan ja ottamaan käyttöön sekä tuomaan uusia hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja muilta alueilta ja muista maista.

5. PÄIJÄT-HÄMEEN KYLÄT

Toimintaperiaatteet

Päijät-Hämeen Kylien tavoitteena on edistää hyvinvointia Päijät-Hämeessä kymmenen kunnan alueella. Asukkaita innostetaan toimimaan oman asuinympäristönsä kehittämiseksi. Päijät-Hämeen Kylät pyrkii vastaamaan ajankohtaisiin toimintaympäristön muutoksiin olemalla mukana aktiivisena vaikuttajana, toimijana ja kehittäjänä sekä verkostoituu toisten maakunnallisten paikallistoimijoiden kanssa. Päijät-Hämeen Kylät toimii myös kuuntelijana sekä tukijana alueen kylille ja kortteleille ja niiden toimijoille erilaisissa haasteissa. Päijät-Hämeen Kylät tukee toiminta-alueen ja kylien kehittämistä tunnistettujen tarpeiden mukaan. Kehittämistyöllä halutaan tukea kylien ja korttelien elinvoimaa, viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Toiminnan keskiössä ovat kyläläiset.

Hallinto ja talous

Kylätoiminta toimii Päijänne-Leader ry:n alla. Toiminnasta, valtionavun käytöstä ja sisällöstä päättää erillinen Kyläjaosto. Valtionapua 45235 € on käytetty rahoituspäätöksen mukaisesti kuluihin: kyläaktivaattorin palkka- ja matkakuluihin, kirjanpitokuluihin, kokouspalkkioihin, toimisto- ja viestintäkuluihin sekä tapahtumakuluihin. Kyläaktivaattorina toimi 1.1.-31.12.2023 Tiina Västilä.

Päijät-Hämeen Kyläjaosto

Kyläjaosto toimii kehittämisryhmänä, joka kokoontui kuusi kertaa vuoden aikana. Kyläjaostosta oli edustus Suomen Kylät ry:n nuorten tulevaisuusjaostossa.

Jäsen	Kunta
Rautkoski Outi, pj	Heinola
Grönroos Rauno, vpj	Lahti
Koskinen Minna, Päijänne-Leader edustaja	Asikkala
Järvelä Heta, nuorisoedustaja	Asikkala
Rauha Kari	Hollola
Märkjärvi Kaisa	Iitti
Särkiö Hanna	Padasjoki

VAIKUTTAMISTYÖTÄ JA VERKOSTOJA

Kuntavaalien myötä tehtiin vaikuttamistyötä järjestämällä kyläteemainen vaalipaneeli Vierumäellä yhteistyössä Vetovoimainen Vierumäki -hankkeen ja Suomen Kylät ry:n kanssa maaliskuussa. Panelisteja oli yhdeksästä eri puolueesta. Kysymykset liittyivät maaseutuun, kyliin, palveluihin ja elinvoimaisuuteen. Tilaisuus myös striimattiin ja se tavoitti yhteensä 170 kuulijaa/katsojaa. Vaikuttamistyöhön liittyi myös toukokuinen vaikuttamisretki Helsinkiin. Villähteen kyläyhdistyksen eläkeläisryhmä oli aiemmin keväällä ollut mukana Suomen Kylät ry:n ”Kylätalolta ei lamppu sammu” -musiikkivideon kuvauksissa. Samasta ryhmästä 13 henkeä suuntasi Säätytalon neuvotteluihin katukampanjointiin banderollien, iskulauseiden, villasukkien ja voisilmäpullien kera. Tempaus sai paljon näkyvyyttä.

Kylätoimijoiden kanssa verkostoiduttiin Paimelassa lokakuussa järjestetyssä tilaisuudessa. Paikalla oli 18 henkeä 9 eri kylältä. Tilaisuudessa oli verkostoitumisen ja ajatustenvaihdon lisäksi asiaa mm. vetovoimaisuudesta, tiedottamisesta sekä kyläturvallisuudesta. Osallistujille esiteltiin myös lähellä.fi ja kylämme.fi -alustoja.

Lisäksi on osallistuttu aktiivisesti Päijät-Hämeen kuntien järjestämiin yhdistys- ja yhteistyöiltoihin. Kyläaktivaattori edustaa kyliä ja kylätyötä maakunnallisissa verkostoissa, Päijät-Hämeen Yhdistysfoorumissa sekä Päijät-Hämeen Vapaaehtoistoiminnan verkostossa. Kylätoiminta on edustettuna myös Hyvinvointialueen Järjestöneuvottelukunnassa, jossa kyläaktivaattori on kylä- ja vapaaehtoistoiminnan varaedustaja.

HANKETYÖTÄ JA KEHITTÄMISTÄ

Kyläkoutsu-hanketta jatkettiin hankesuunnitelman mukaisesti maaliskuun loppuun hanketyöajalla. Hankkeen aikana luotiin uusi laadukas yhtenäinen koulutuskonsepti valtakunnallisesti kyläasiamiehille sekä Leader -verkostolle käytettäväksi kylien ja korttelien kouluttamiseen. Hankkeessa luotiin ja koulutettiin myös Kyläkoutsu kouluttajaverkosto, jossa on 43 kouluttajaa. Hanketta toteutti Päijät-Hämeen Kylät, SILMU-kylät, Uudenmaan Kylät ja Kymenlaakson Kylät sekä yhteistyössä Suomen Kylät ry. Hanketta hallinnoi Päijänne-Leader ry. Loppuvuosi Kyläkoutsu -verkostoa ylläpidettiin ostopalvelusopimuksella Suomen Kylien ja hankekumppaneiden kanssa.

LAB-ammattikorkeakoulun eHospitality -hankkeen kanssa toteutettiin Kylien minipelit projekti kylätoiminnan valtioavun työajalla. Projektiin otettiin mukaan kolme pilottikylää, joista tehtiin tarinnalliset digipelit. Pelit yhdistää paikallishistoriaa ja kylien lumovoimaa. Pelien visuaalisesta ja teknisestä toteutuksesta vastasi Pakotarinat.

Päijät-Hämeen Liiton AKKE-rahoituksen turvin toteutettiin Kulttuuria vapaaehtoistyönä valokuva-projekti kylätoiminnan valtioavun työajalla. Kesän 2023 aikana valokuvaaja Jussi Manni kiersi yhteensä kahdeksan kylän kulttuurikohteessa kuvaamassa vapaaehtoisia tekijöitä sekä kulttuurimiljöitä. Kuvista syntyi 16. teoksen kiertävä valokuvanäyttely, joka ehti elokuusta-joulukuuhun

saamaan seitsemällä ripustuskerralla reilu 2700 katsojaa. Valokuvanäyttelyn tarkoitus on kiittää kylien kulttuurikentän vapaaehtoisia sekä tuoda esiin miten moni kohde tai tapahtuma toimii vapaaehtoisten turvin.

KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ JA KYLÄTURVALLISUUTTA

Olimme mukana toteuttamassa ensimmäistä kertaa Kestävän Kehityksen viikkoa, 25.-9.-1.10. Päijät-Hämeestä mukana tärkeällä teemaviikolla oli 24 tapahtumaa. Uusia yhteistyökuvioita syntyi mm. kirjastojen ja kansalaisopistojen kanssa.

Päijät-Hämeen Kylät oli mukana järjestämässä Sähkökatkoihin varautuminen -webinaaria yhdessä Hämeen ilmastoturva -hankkeen kanssa. Päijät-Hämeestä Ilmastoturva -hankkeeseen osallistui kaksi pilottikylää Pääsinniemi ja Urajärvi, joihin laadittiin ilmastoriskikartoitukset sekä pidettiin yleisötilaisuuksia.

Kyläturvallisuutta lähestyttiin myös maaliskuun lopulla järjestetyllä opintovierailulla. Opintovierailun aikana tutustuttiin varaverkkoviestintään Hämeen Radioharrastajien tiloissa sekä pohdittiin syntyisikö Päijät-Hämeeseen kyläradiopilotteja. Toisena vierailukohteena oli Tennilä-Voistion kylä, jossa saatiin kuulla toteutetusta kyläturvallisuuskyselystä sekä kylätalolle aggregaatin hankinnasta.

Kyläturvallisuutta edistettiin Asikkalan kunnassa syksyllä, jossa kunnan kanssa yhteistyössä toteutettiin kylien turvallisuuskysely. Kyselyyn vastasi vakituisia ja kausiasukkaita yhteensä 11 kylästä sekä Vääksyn taajamasta. Kysely käytiin läpi syksyn Kyläillassa, ja jatkotoimenpiteenä mm. kunta laatii turvallisuuskortti -pohjat kyliin.

OSAAMISTA JA TUKEA KYLÄTOIMIJOILLE

Vuoden aikana järjestettiin myös koulutustilaisuuksia. Avoimet Kylät -päivään liittyen pidettiin uuden Kyläkoutsin -konseptin mukainen Tapahtumatuotannon valtakunnallinen verkkokoulutus. Osallistujia oli yhteensä 70. Lisäksi Maaseudun Sivistysliiton kanssa toteutettiin kaksi Taitava yhdistystoimija -pilottikoulutusta, joihin osallistujia oli yhteensä 19. Kylätoimijoille tarjottiin vuoden aikana erilaista tukea ja apua henkilökohtaisesti. Toimijoita autettiin mm. hakemaan hankerahoitusta, nettisivuihin ja tiedottamiseen liittyvissä asioissa sekä muissa huolenaiheissa.

Tapahtumia ja kylätoimijoiden palkitsemisia

Osallistuttiin Avoimet Kylät -päivän järjestämiseen 10.6.2023 sekä järjestettiin samana päivänä kaksi Kyläralli-tapahtumaa. Mukana Päijät-Hämeestä oli 39 tapahtumaa ja Kyläralliin osallistui 40 tiimiä. Olimme mukana toteuttamassa Avoimet Joulukylät tapahtumaa, johon Päijät-Hämeestä saatiin mukaan 29 tapahtumaa, mikä oli kasvua edelliseen vuoteen.

Järjestettiin Vuoden Kylä -haku, jossa oli kahdeksan hakijaa. Voittajaksi valittiin Tennilä Voistio Hollolasta. Raadissa oli edustus mm. Päijät-Hämeen liitto, Etelä-Suomen Sanomat, edellinen Vuoden Kylä, Osuuspankki sekä kyläjaosto. Osallistuttiin Maakunnallisen kyläjuhlan, Kyläkalaasin, järjestämiseen Vuoden Kylässä Tennilä-Voistiossa 5.8.2023. Kyläjuhlassa jaettiin myös

Tunnustuspalkinto Villähteen kylälle ja Tsemppipalkinto Paimelan kylälle sekä luovutettiin Suomen Kylät ansiomerkkejä.

Tiedottamista ja näkyvyyttä kylätyölle

Kylätoimintaan liittyvää tiedottamista tehtiin aktiivisesti Päijät-Hämeen Kylien nettisivujen, somekanavien sekä Kyläkirjeen kautta. Facebook-kanavalla on 2000 seuraajaa ja Instagram-tilillä 844 seuraajaa. Kyläkirje julkaistiin kahdeksan kertaa, jonka vastaanottajia on yli 600.

Lisäksi tehtiin tiedotteita medialle, kunnille ja yhteistyökumppaneille, ja saatiin näkyvyyttä ja julkaisuja kylätoimintaan liittyen. Medianäkyvyyttä sai niin Vuoden Kylä, Avoimet joulukylät kuin Kestävän kehityksen viikko. Mielipidekirjoituksia tehtiin mm. järjestöavustusten ja kyläkoulujen puolesta.

Kylätoimijoiden tapahtumanostoja tehtiin somekanavilla teemoitetusti mm. laskiainen, vappu, kesätapahtumat ja sadonkorjuu. Lisäksi kuntien hyviä käytäntöjä kylätoimintaan tai sen esille tuomiseen nostettiin esiin. Lähellä.fi -alustaa tuotiin yhdistysten tietoisuuteen eri yhteyksissä sekä viestinnässä. Myös alueen Leader-ryhmien Päijänne-Leaderin ja Pohjois-Kymen Kasvun ajankoh-
taisia asioista viestittiin.